

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

SLOVENSKO LJUDSTVO NA KOROŠKEM NI MRTVO. TEGA LJUDSTVA NE MOREMO IMETI ZA MRTVEGA NA OSNOVI PLEBISCITA. TO LJUDSTVO ZAHTEVA SVOBODO IN ZAHTEVALO JO BO, DOKLER JE NE DOBI. TUDI MI JO BOMO NEUTRUDLJIVO ZAHTEVALI ZANJ IN SKUPAJ Z NJIM.

Dr. Aleš Bebler

LETNIK III.

CELOVEC, V SOBOTO 15. V. 1948

ŠTEV. 30 (123)

Amerika želi vojno napetost

Vlada Združenih držav Amerike je potom poslanika v Moskvi predlagala Vladi Sovjetske zveze direktna pogajanja za odstranitev nesoglasij, ki vladajo trenutno med obema državama.

Kakor je poročal v nedeljo moskovski radio, je Sovjetska zveza predlog sprejela in po zunanjem ministru Molotovu ameriškemu poslaniku v Moskvi sporočila svojo pripravljenost za razgovore, ki naj bi izboljšali medsebojne odnose.

Poročilih iz Moskve je ameriški poslanik v Moskvi, Bedell Smith, predal dne 4. maja t. l. sovjetskemu zunanjemu ministru Molotovu izjavo o odnosih med Združenimi državami Amerike in Sovjetsko zvezo.

V tej izjavi trdi, da je za trenutni napeti položaj odgovorna politika Sovjetske zveze. Dalje tudi, da Marshallov plan nikakor ne ogroža drugih dežel in da niti prihodnje volitve predsednika, niti bližajoča se gospodarska kriza ne bodo nikakor vplivale na zunanjo politiko ZDA.

Dobesedno izjavlja:

»Vlada ZDA želi izrecno objasniti, da v njenih odnosih do Sovjetske zveze ne zasleduje nobenih sovražnih ali agresivnih namenov!«

V svojem odgovoru se je zunanji minister Sovjetske zveze Molotov izrazil, da je vzela sovjetska vlada ameriško izjavo glede sovjetsko-ameriških odnosov na znanje in da je pripravljena, da se prične pogajanja za izboljšanje medsebojnih odnosov in za poravnanje nesoglasja med obema državama.

»Sovjetski vladi«, pravi, »se zdi potrebno izjaviti, da se ne more strinjati s stališčem ameriške vlade, ki pravi, da je zakrivila trenutno nezadovoljivo stanje, ki vlada med Sovjetsko zvezo in Ameriko, politika Sovjetske zveze v vzhodni Evropi.

Glede odnosov Sovjetske zveze do sosednih in drugih evropskih dežel Sovjetska zveza lahko z zadoščenjem ugotavlja, da so se ti odnosi po končani voj-

ni znatno izboljšali. To izboljšanje je bilo izraženo v pogodbah o prijateljstvu in medsebojni pomoči, ki so usmerjene izključno proti ponovitvi nemške agresije in njenih morebitnih zaveznikov.

Znano je, da ZDA tudi poskušajo svoje odnose do sosednih dežel pogledati, kakor na primer s Kanado, Mehiko in drugimi ameriškimi deželami. To stremenje je popolnoma razumljivo. Iz istega razloga pa je tudi razumljivo, da se Sovjetska zveza trudi, da izboljša odnose s svojimi evropskimi sosednimi državami. Sovjetska zveza bo to politiko vodila tudi v bodoče.

Čim pa je moskovski radio, to vest objavil, je vsa zadeva dobila takoj drugo lice. Nenadoma sta ameriški in tudi britanski zunanji minister izjavila, da odklanjata tako direktna kot indirektna pogajanja s Sovjetsko zvezo.

Z volitvami bo ljudstvo ČSR potrdilo ljudsko-demokratsko ureditev

V prisotnosti članov češkoslovaške vlade s predsednikom vlade Klementom Gottwaldom na čelu se je pričela v narodni ustavodajni skupščini debata o načrtu nove ustave. Po krajšem govoru obrazložitelja dr. Prohaske se je prvi udeležil diskusije generalni sekretar KP Češkoslovaške Rudolf Slansky. Omenil je pomen pridobitev dela od leta 1945 do februarja 1948 in poudaril, da izraža načrt nove ustave vse spremembe, do katerih je prišlo v zadnjih treh letih.

Češkoslovaška buržoazija je izgubila pravico vodstva nad političnim in gospodarskim življenjem Češkoslovaške, ker je češkoslovaško ljudstvo spoznalo njeno izdajalsko in sovražno vlogo v dobi Münchena in nemške okupacije.

Nato je Slansky ugotovil, da so v Češkoslovaški izvedli dosledno demokracizacijo državne uprave in gospodarskega življenja. Danes je delovno ljudstvo Češkoslovaške gospodar svoje zemlje.

Združena delavska stranka na Madžarskem

Na Madžarskem so sklenile vse delavske in napredne politične organizacije, da se združijo v enotno delavsko stranko. Program združene madžarske delavske stranke, ki bo predložen 12. junija 1948 posebnemu kongresu, ki je bil sklican zaradi združitve teh političnih organizacij, nakazuje v uvedbi, da so nastale v triletnem razvoju demokracije na Madžarskem globoke spremembe v političnem, gospodarskem in socialnem življenju.

Razred veleposestnikov in kapitalistov je strmoglavljen, razred delavcev in kmetov pa je prevzel oblast v svoje roke.

Da se zavaruje neodvisnost in svoboda Madžarske, se mora skupno z ostalimi ljudskimi demokracijami nadaljevati borba proti veleposestnikom, kapitalistom, klerikalni reakciji in fašističnim ostankom. Stranka se bo trudila, da oživi masovno ljudsko politično organizacijo, »Fronto neodvisnosti« ter s tem več ali manj nadomesti netrdno koalicijo današnjih demokratičnih strank.

Zunanja politika Madžarske naj temelji na povezavi s Sovjetsko zvezo in tesnem sodelovanju in prijateljstvu z ljudsko-demokratičnimi državami. Združena madžarska delavska stranka izjavlja solidarnost z vsemi narodi, ki se borijo za svojo svobodo in neodvisnost proti imperializmu.

Na gospodarskem in finančnem področju bo stranka storila vse, da se dvigne življenjska raven delovnih množic. Skrbela bo za to, da bo dvignila produkcijo, odstranila izkoriščanje in utrdila in razširila gospodarstvo. V načrtnem gospodarstvu pa mora doseči z ostalimi ljudsko-demokratičnimi državami še tesnejše sodelovanje.

Stranka bo stremela po pospešeni mehanizaciji poljedelstva in organizaciji državne strojne in traktorske postaje. Ustanovila bo produktivne, nabavne in prodajne zadruge. Državno industrijo, ki naj postane vzor ostali industriji, bo stranka dalekosežno podpirala.

Združena madžarska delavska stranka se bo zavzela za reformo obstoječega šolstva in za poddržavljenje vseh privatnih šol. Zavzemala se bo, da bodo imele nacionalne manjšine enake državljanske pravice.

Ob koncu poudarja v programu, da se bori delavska stranka za socialistični družabni red, kjer ni izkoriščanja človeka po človeku in kjer bodo odstranjene vse ovire, ki danes še preprečujejo svobodni razvoj delavskega razreda.

Stranka se bori za družabni red, ki zagotavlja blagostanje posameznikov z dviganjem splošne življenjske ravni vsega ljudstva.

Ameriški zunanji minister Marshall se upira sploh vsaki misli o pogajanjih med ZDA in Sovjetsko zvezo in izjavlja, da je bil prvoten namen razgovora poslanika Bedell-a Smith-a z zunanjim ministrom Molotovom le ta, da objasni Sovjetski zvezi »ameriško politiko v zvezi s številnimi govori v zadnjem času v ZDA.«

Angleški zunanji minister Ernest Bevin pa je istega dne izjavil v Spodnji zbornici, da se noče več udeležiti nobene konference s Sovjetsko zvezo.

Nasproti temu vsekakor čudnemu stališču za zunanjo politiko zapadnih sil odgovornih mož, pa je pozdravljalo na stotine milijonov miroljubnih ljudi v vseh deželah sveta z velikim olajšanjem izjavo Sovjetske zveze o njeni pripravljenosti za odstranitev nesoglasij in težke more, ki leži nad vsem svetom.

Omenil je tudi problem odnosov med Čehi in Slovaki in opozoril, da so predstavniki češke in slovaške buržoazije netili razdor med češkim in slovaškim ljudstvom, hkrati pa tesno sodelovali za hrbti Čehov in Slovakov.

»Naša nova ustava«, je rekel Slansky, »rešuje na nov način vprašanje enotnosti med dvema bratskima narodoma. Popolna enakopravnost Slovakov bo zagotovljena z industrializacijo Slovaške, ki bo zato imela iste pogoje za življenje kot Češka. Načrt ustave Češkoslovaške republike dejansko jamči za državljanske

Churchill ogroža suverenost evropskih držav

Od 7. do 10. maja 1948 je bila v Den Haagu na Holandskem od Churchilla sklicana konferenca, na kateri so ponovno obravnavali vprašanje »Združenih držav Evrope«.

O tej konferenci pravi agencija TASS med drugim:

Udeleženci konference so imeli nešteto govorov, da bi zakrili imperialistične, protidemokratske in protisovjetske cilje Churchillove ideje, ki jih je propagiral pod krinko »reševanja zapadne civilizacije«, »reševanja načina življenja Evropecev« itd.

Churchillov otvoritveni govor je bil nadaljevanje njegovih govorov, ki jih je imel v Fultonu in Zürichu in v katerih je, kakor znano, hujskal na novo vojno. Govoril je o osnovanju »Združenih držav Evrope« in predlagal, da bi se ustanovil tako zvani skupni evropski parlament. Njegovi pripadniki so ga podprli in javno zahtevali, da se odstrani neodvisnost evropskih držav.

Moskovska »Pravda« zavzema k tej konferenci svoje stališče in pravi, da je to zastarelo idejo sprožil Churchill, ki pa so jo Blum in njegovi prijatelji z navdušenjem sprejeli. Z osnovanjem »Združenih držav Evrope« bi izgubile prizadete države neodvisnost in njihova suverenost bi bila občutno omejena.

Parola »antikomunizma«, s katero poskušajo iniciatorji te konference razširiti »zapadni blok« čez ves svet in ustvariti »Združene države Evrope«, nikdar ne more biti upravičilo za to, da bi postale evropske države province ZDA.

Francoski list »Humanité« imenuje to konferenco zborovanje mednarodnih reakcionarjev in ugotavlja, da je imel

pravice. Naša nova ustava je dokaz politične zrelosti našega ljudstva, dokaz višje in dovršeneje demokracije. Izraz te višje demokracije bodo svobodne demokratične volitve, na katerih bo naše ljudstvo potrdilo ljudsko demokratično ureditev naše dežele, slovansko usmerjenost v zunanji politiki in naš trdni sklep, da varujemo nacionalno neodvisnost in nedotakljivost naše države. Ta program je združil vse naše ljudstvo, zato pa bo tudi nastopilo na volitvah z eno samo listo.

Ustava je bila sprejeta, ko jo je več kot milijon volivcev na 14.000 zborovanih preresetavalo in predlagalo številne spremembe, ki so se tudi upoštevale. Nova ustava je tako izraz ljudstva, ki je izbojevalo veliko zmago. Le tako je razumeti tudi proglas, ki ga je Komunistična partija objavila za volitve 30. maja t. l. in ki v njem pravi, da je bila Partija do februarjskih dogodkov odločena, da gre samostojno v volivno kampanjo in s tem pridobi večino ljudstva zase. Strah pred gotovim porazom je dal reakciji povod, da je poizkusila inscenirati puč. Ljudstvo pa je s svojo odločno voljo ta poizkus preprečilo. Sedaj pa gre za vprašanje, ki ne zadevajo več interesov ene same stranke: gre za utrditev vseh pridobitev češkega ljudstva in za izvedbo petletnega plana, ki predvideva 60 procentni podvig življenjske ravni vseh delovnih množic. Zato se bo ob volitvah postavila enoina kandidacijska lista Nacionalne fronte.

Volitve bodo svobodne in demokratične; inozemskih tankov in tujih bajonetov ne bo videti. Tudi nasprotniki Nacionalne fronte so imeli popolno možnost, da postavijo svoje liste. Če so se temu odrekli, je to samo dokaz, da opozicija nima nobene zaslombe v ljudstvu in se boji, da bi javno stopila pred ljudstvo.

Churchill v družbi Remadierja in Daldierja in 800 drugih mednarodnih reakcionarjev bombastičen nagovor o bodočnosti tako zvane »Združene Evrope«.

Vrsta komentatorjev omenja, da je zavzemal Churchill v vprašanju Združenih držav Evrope mnogo »zmernejših« in »previdnejših« stališč, kakor mnogo drugih govornikov. Nekateri opazovalci pa so mnenja, da se je v tem slučaju šlo za poprej razdeljene vloge, kajti če bi se v tem vprašanju Churchill sam preveč eksponiral, bi lahko nastopile nezaželjene posledice. Ker pa se je tega bal, je pustil govoriti svojim pajdajšem iz manjših dežel. S tem manevrom je hotel zakriti pravo bistvo zamisli »Združenih držav Evrope«.

Pomembno mesto na konferenci je zavzemalo tudi vprašanje Nemčije. Konferenca je javno podčrtala potrebo po vključitvi zapadne Nemčije v »Združene države Evrope«. Udeleženci konference so podprli tudi misel o ustanovitvi zapadno-nemške države ter ponovni vzpostaviti njene militaristično-industrijske sile, ki naj bi bila odločilni faktor in orožje proti Sovjetski zvezi in proti deželam nove demokracije.

Ta konferenca je postala tudi forum za reakcionarno propagando različnih izdajalcev, ki so bili pregnani ali so sami pobegnili iz ljudsko-demokratičnih držav.

Neki holandski list kritizira v svojem uvodniku organizatorje te konference in pravi: »Čeprav se je ta konferenca imenovala »evropska«, je bila v resnici la Churchillova. Saj je ravno Churchill ti, sti, ki na vse načine poskuša delati reklamo za združitve Evrope.«

Laži in grožnje so njihovi argumenti

V minulih dneh, ko so zastopniki zunanjih ministrov v Londonu ponovno razpravljali o bodoči usodi Slovenske Koroške, so avstrijski šovinisti v svojem sovraštvu do koroških Slovencev in do vseh jugoslovanskih narodov odvrgli vsak čut sramu ter se v luči svetovne pozornosti razgalili do kraja.

Razjarjen vsled tehtno podprtih dokazov za upravičenost zahtev, ki jih je v želji po čim prejšnji normalizaciji odnosov z Avstrijo v zmanjšanem obsegu postavila vlada FLRJ in ki jih je mojstrsko utemeljil in branil šef jugoslovanske delegacije dr. Bebler, se je avstrijski zunanji minister dr. Gruber v pomanjkanju enakovrednih protidokazov poslužil najbolj nesramne in ogabne taktike farizejskega licemerstva in podlih laži v takem obsegu, kot morda še nihče drugi pred njim v novejši zgodovini diplomatskega spletkarjenja in varanja svetovne javnosti.

Zgodovinska dejstva o nasilni germanizaciji v preteklih desetletjih, kakor izgon slovenske inteligence, odrekanje slovenskih šol, potvarjanje ljudskih štetij, razbijanje kulturnih prireditev, uboj dekana Limpla in peveca Habiha, gospodarsko izpodpiranje potom »Bodenvermittlungsstelle«, so bila v očeh dr. Gruberja mirno sožitje, postavnost in izpolnjevanje obvez St. Germainске pogodbe.

Čeprav so Gruberjevi tuji naredbodajalci še pred nedavnim sami navajali trikrat večje število koroških Slovencev, je dr. Gruber pogreval laž o 24.000 ne glede na to, da je bilo v procesu proti Maier-Kaibitschu dokazano, da so koroški nacisti nameravali izseliti 50.000 koroških Slovencev. Pri tem je dr. Gruber zavračal edino možni način ugotavljanja narodne pripadnosti prav tako, kakor svojčas Maier-Kaibitsch, ko je prvič zagrozil, da bo tako stališče povod za fizično uničevanje koroških Slovencev. Z lažjo »o mešanem ozemlju« je skušal osporovati etnično strnjeno Slovenske Koroške, čeprav jo je Britanska obveščevalna služba potrdila s tiskom »Slovenske Koroške v sliki«, čigar izdaja pa je na ukaz od zgoraj v zadnjem trenutku preprečila s preimenovanjem v »Album Koroške«.

Slovesno predajanje oblasti iz rok vojnega zločince Rainerja v roke drugi garnituri, ki jo je prehodno odobril Hitlerjev general Kesselring ter obljuba o vestnem izpolnjevanju nacistične oporoke je dr. Gruber poskušal prikazati kot junaško dejanje avstrijskih protifašistov ter drzno lagat, da so bili pri tej ceremoniji udeleženi tudi koroški Slovenci in napredni Avstrijci.

Dejstvo o nepriznavanju slovenskih antifašističnih organizacij in preganjanju njihovih članov je za dr. Gruberja »neovirano delovanje OF«. Istočasno kotov. Karol Prušnik že v tretjič okuša demokracijo obeh Avstrij v kaznilnici v Karlaui, je Gruber nesramno lagat o »visokih položajih«, ki jih zavzemajo voditelji OF.

Gruberjevo laž o prednostih, ki jih baje uživajo v Avstriji borci proti fa-

šizmu, je že javno ovrgel ugleden predstavnik naprednih Avstrijcev z ugotovitvijo, da so avstrijske oblasti razpustile udruženje političnih preganjancev in da so ti danes ponovno preganjani.

Dr. Gruber je odklanjal obvezo kaznovanja vojnih zločincev s sklicevanjem na osnutek pogodbe, ki to že predvideva. S tem je hotel odvrti pozornost od dejstva, da so ostali vse do danes nekaznovani Fritz in Steinacher ter dolga vrsta koroških nacistov, ki so zagrešili težke zločine nad koroškimi Slovenci. Verjetno je tudi že vedel, da namerava avstrijski ministrijski svet preprečiti celo izvršitev obsodbe nad Presterlom in Hahnovo, ki sta bila kot vojna zločincea, gestapoveci in tuja špijona obsojena pred nedavnim v Ljubljani na smrt.

Istočasno ko so avstrijske oblasti s sklicevanjem na avstrijske paragrafe odvrle in odrekale potna dovoljenja najvidnejšim predstavnikom koroških Slovencev in te dni celo prebrečile slovenskim gospodarstvenikom obisk zagrebškega veseljca, je dr. Gruber lagat, da avstrijski zakoni ne zabranjujejo koroškim Slovincem stikov z Jugoslavijo.

V zvezi z vprašanjem sovjetskega za-

stopnika glede diskriminacije, psovanja, groženj in dolžitve veleizdaje, ki so jim izpostavljeni koroški Slovenci, se je dr. Gruber licemersko skliceval na svobodo tiska, govora in tajil, da bi to delali oficijelni predstavniki Avstrije. Njegova pajdaša Wedenig in Karisch pa sta ga sama postavila na laž, ko sta po vrnitvi iz Londona kot člana avstrijske delegacije na javnih zborovanjih hujskala in grozila koroškim Slovincem. Karischeve grožnje s paragrafom o veleizdaji ter Wedenigovo pozivanje na nasilje s »koroškimi pestmi« in ščuvanje na vojno bo težko spravili v sklad s pravico o svobodi govora.

Edino kar bo svet dr. Gruberju radevolje verjel, je njegova izjava, da je sedanjí deželni glavar Wedenig zadosti dober za Avstrijce njegovega kova. To pa očividno zato, ker je Wedenig svojčas navdušeno pozdravljaj anšlus, ker se je v času nacizma udeleževal celo na ozemlju okupirane Jugoslavije, ker je bil predčasno odpuščen iz Dachaua, medtem ko so morali drugi nastopiti zloglasni množični »Todesmarsch« v alpsko gorovje, in ker je navzlic nasprotni trditvi dr. Gruberja bil eden izmed di-

rektnih naslednikov Rainerja, čigar oporo o »nedeljivi Koroški« še danes vneto izpolnjuje. Dr. Gruber se je gotovo sam dobro zavedal, da s svojim opravičevanjem in jalovim zagovarjanjem ni mogel ovreči Beblerjevih dokazov. Zato je raje s predajo pismene note prepustil sodbo o Wedenigu zastopnikom zunanjih ministrov samim.

Koroški Slovenci, ki po zaslugi britanskih zasedbenih oblasti nismo imeli možnosti, da bi s svojo navzočnostjo na konferenci v Londonu sami zavračali in razkrinkavali laži in potvorbe avstrijske delegacije, smo imeli v osebi dr. Beblerja odličnega zagovornika naših interesov. Z gnusom in prezirom smo spremljali umazane metode, ki se jih poslužujejo šovinistični predstavniki Avstrije pri reševanju vprašanja bodočega mirnega sožitja med dvema narodoma na Koroškem. Nič se ne čudimo, da jih pri tem podpirajo zapadne velesile, čeprav so o resničnem stanju na Slovenskem Koroškem iz lastnega gledanja točno poučene, ker vemo, da to delajo v interesu svojih imperialističnih naredbodajalcev. Dejstvo, da s takimi nakanami ni uspelo preslepiti sovjetskega predstavnika na konferenci v Londonu, nas utrujuje v prepričanju, da bo naša borba za pravico in proti potvarjanju resnice končno kronana z uspehom.

Izjava odbora Družbe sv. Mohorja v Celju

Na svoji seji dne 8. maja 1948, ki se je vršila v Ljubljani, je odbor Mohorjeve družbe v Celju soglasno sklenil priobčiti naslednjo izjavo:

Odbor celjske Mohorjeve družbe je v svojem javnem opozorilu, objavljenem v »Slovenskem poročevalcu« dne 4. januarja 1948, števil. 3 ugotovil, da je prizadevanje g. Podgorca in njegovih somišljenikov: ustanoviti v Celvcu posebno Mohorjevo družbo, škodljivo nacionalnim in socialnim interesom Slovencev na Koroškem, ker hoče, izrabljajoč ime Mohorjeve družbe, razbiti enotnost v slovenskih vrstah na Koroškem ter zabrisati in zamegliti v srcih koroških Slovencev zavest njih pripadnosti k skupni slovenski družini in jugoslovanski domovini.

Celjska Mohorjeva družba z zadoščanjem ugotavlja, da so koroški Mohorjani pravilno razumeli njen poziv in da jim je postala jasna proti-slovenska vloga sedanje celovške Mohorjeve družbe, zato so tudi več ko enkrat na glas ugovarjali izrabljanju imena in tradicij Mohorjeve sv. Mohorja v profilslovenske namene.

Kdor pozna zgodovino ustanovitve Mohorjeve družbe in njen zgodovinski razvoj zlasti v letih od 1919 do danes, in gospodu Podgorcu to ne more biti neznano, za tega je priobito, kar je zapisal leta 1920 v Mohorjevem koledarju družbeni tajnik prof. Janez Hutter, namreč: »...da je s prenosom tiskarne in uprave Mohorjeve družbe v letu 1919 na Prevalje, sedež dosedanje celovške matične Mohorjeve družbe na Prevaljah ter da je odslej država SHS njena domovina.«

Ugovor, da se cerkvena družba, kakršna je Mohorjeva družba, ne more prenesti v drugo škofijo, iz Celovca v Celje, ter da je iz tega razloga ostala prvotna Slomškova Mohorjeva družba v Celvcu, za Celje pa se je ustanovila nova Mohorjeva družba, je neiskreno podan v eni izmed celovških informativnih okrožnic in je zavijanje znanih dejstev. Res je, kakor je ugotovljeno že v naši zadnji izjavi, da se je osnoval po preselitvi Mohorjeve družbe v Celje, v Celvcu nekaj odbor Mohorjeve družbe, a v resnici je bilo to le svojevrstno poverništvo za člane prvotne Mohorjeve družbe, ki jim je matična Mohorjeva družba iz Celja pošiljala svoje vsakoletne publikacije.

Ko se je v letu 1934 cerkvenopravno uredilo razmerje med Celjem in Celovcem, je takratni celovški škof mons. dr. Adam Heffer dejal celjskim odbornikom: »Saj razumem, da bi ob danih razmerah Mohorjeva družba v Celvcu ne mogla izvajati svojega namena ter z izdajanjem knjig, pisanih v narodnem duhu, za vse Slovence ohraniti in dvigniti njih versko življenje.« Ta Mohorjeva družba, ki vrši svojo nalogo za vse Slovence, ni druga, kakor celjska Mohorjeva družba. Če pa je ostal vsled dogovora 1934 naslov: Mohorjeva družba v

Celvcu, se je to zgodilo, da se omogoči celovškemu odbornikom izposlovati od koroške politične oblasti tudi za Celovec tiskarniško dovoljenje Mohorjeve družbe. Vse drugo je že objašnjeno v naši zadnji izjavi.

Koroški Slovenci poznajo zgodovino Mohorjeve družbe in potek dogodkov od leta 1919 naprej, zato niti najmanj ne dvomijo, da je že od leta 1852 za Slovence samo ena Mohorjeva družba in to fista, ki jo je ustanovil Slomšek, ki se nahaja sedaj v Celju. Le ta je nosilka in čuvarka tradicij Slomškove Mohorjeve družbe.

Celjski odbor Mohorjeve družbe zato z veseljem ugotavlja, da so koroški Mohorjani v taki pravilni zavesti hvaležno sprejeli letošnji knjižni dar celjske Mohorjeve družbe, ki se je navzlic znanim oviram mogel razdeliti koroškim Mohorjanom. Celjski odbor Mohorjeve družbe se zaveda svoje dolžnosti do koroških Slovencev in jim bo kakor letos tudi v prihodnje omogočil sprejemanje in čitanje knjižnih zbirk matične Mohorjeve družbe.

Sedanji odbor celovške Mohorjeve družbe pod vodstvom g. Podgorca ni v ničemer upošteval izjave in opozorila celjske Mohorjeve družbe, pa tudi ni upošteval nasvetov in želja koroških Mohorjanov, temveč izvedel v mesecu marcu 1948 izvolitev novega odbora za Celovec na način, da je po informativnih okrožnicah, ki niso točno poučile koroških poverjenikov o dejanskem razmerju med celjsko in tkzv. celovško Mohorjevo družbo, predložil poverjenikom kandidatno listo novega celovškega odbora. Na prvem mestu je predlagan v izvolitev g. Podgorca, za njim dva dosedanja odbornika, podpredsednik in tajnik, potem sledijo imena drugih kandidatov, med njimi imena znanih in odločnih koroških Slovencev, ki so in hočejo ostati udje prave Mohorjeve družbe. Zna-

čilno je, da se teh zadnjih ni niti vprašalo, ali sprejmejo kandidature ali ne. Nekateri od teh so pismeno odklonili kandidature, ko so zaznali, da se nahajajo med kandidati novega odbora. Do 31. marca t. l., ki je bil zadnji dan glasovanja, se ni niti polovica koroških poverjenikov udeležila volitev. S tem je večina od njih dokazala, da se s protislovensko usmerjenim delovanjem prejšnjega in sedanjega odbora v Celvcu ne strinja, da ga kratkoma odklanja. Zaradi pritiska, ki se je izvajal ob razdelitvi knjižnega daru Mohorjeve družbe v Celju na duhovnike — poverjenike, ti niso mogli dati močnejšega izraza svojemu odporu proti tkzv. celovškemu odbornikom.

Odbor Mohorjeve družbe v Celju smatra za svojo dolžnost, da na to ponovno opozori javnost, predvsem koroške Slovence. Ponovno izjavlja, da je stari celovški odbor z g. Podgorcem na čelu izrabljal ime Mohorjeve družbe z namenom, da pretrga kulturne zveze koroških Slovencev z matično Mohorjevo družbo in s skupno slovensko družino in razbija njih posebno enotnost. Kakšno bi bilo delo novega odbora, ki bi ga vodil g. Podgorca in njegovi somišljeniki, ni težko uganiti. Nikdar ne bo v skladu s tradicijami skupne Mohorjeve družbe, zasluženo bo nakanam nasprotnikov slovenskega naroda, ki hočejo koroške Slovence raznaroditi. Zato matična Mohorjeva družba, stoječa na stališču enotne Mohorjeve družbe za vse Slovence s sedežem v Celju, ne priznava ne teh ne kakih drugih volitev posebnega odbora za Koroško.

Celjski odbor Mohorjeve družbe z zadoščanjem in z veseljem priznava, da so koroški Slovenci spregledali pravi namen ustanovitve posebne Mohorjeve družbe v Celvcu in jih poziva, da ohranijo tudi v naprej svojo zvestobo matični Mohorjevi družbi v Celju.

Odbor celjske MD je postavil svoje poverjenike za Koroško

Istočasno je odbor celjske Mohorjeve družbe sklenil in postavil poverjeniški odbor za koroške Slovence z nalogo, razpečavati mohorjeve knjižne zbirke in opravljati za odbor celjske Mohorjeve družbe potrebne posle na Koroškem.

Ljubljana, dne 8. maja 1948.
Dr. Franc Cukala l. r., F. S. Finžgar l. r., dr. Franc Stele l. r., dr. Franc Kotnik l. r., dr. Stanko Cajnkari l. r., Munda Matija l. r., Beno Kotnik l. r., dr. Marijan Breclj l. r., France Bevk l. r., dr. Anton Trstenjak l. r. in Lovro Kuhar l. r.

Na svoji seji dne 8. maja 1948 je odbor Družbe sv. Mohorja v Celju sklenil, da se postavi poverjeniški odbor Mohorjeve družbe za koroške Slovence in imenoval v ta odbor naslednje koroške rojake: dr. Luka Sienčnik, Jaka Reichman, Janez Weiss in Blaž Singer.

Gornji sklep so podpisali vsi člani odbora, —

Koroški mohorjani in vsi koroški Slovenci, ki smo že od vsega početka spregledali načrte peščice protiljudskih elementov, ki bi z zlorabljanjem imena in izročil Mohorjeve družbe v korist sovražnikov slovenskega naroda radi razbijali našo narodno enotnost, se v celoti strinjamo z izjavo odbora Mohorjeve družbe v Celju. Prav posebno pozdravljamo njegov sklep o postavitvi poverjeniškega odbora za koroške Slovence. V imenovanju predstavnikov koroških Slovencev v ta odbor vidimo jamstvo, da bodo koroški Slovenci ostali zvesti svojemu stoletni posredniški slovenske kulture — matični Mohorjevi družbi v Celju, da se je bodo oklenili še tesneje ter s tem najbolj prepričevalno obsodili vse sovražne poizkuse cepljenja in razdvajanja strnjene enotnosti koroških Slovencev z matičnim narodom.

(Slovenski poročevalec, 9. 5. 1948.)

Otvoritev novega italijanskega parlamenta

Dne 8. maja t. l. dopoldne so otvorili oba doma novega italijanskega parlamenta.

Na seji skupščine je krščansko demokratski glasovalni stroj izvolil za novega predsednika krščanskega demokrata Giovaniya Gronchija. Gronchi je bil fašistični minister v Mussolinijevi vladi.

V senatu je vladni blok izvolil za novega predsednika Ivana Bonomija, zanesljivega agitatorja ameriške politike v Italiji.

Tako je v skupščini in v senatu reakcionarna vladna koalicija vsilila na predsedniško mesto svoja kandidata.

Med nadaljevanjem popoldanske seje italijanskega senata so izvolili za podpredsednika senata komunista Maurra Seccimarra.

Dne 11. maja t. l. pa je pristopila skupščina k izvolitvi državnega predsednika. Do odločitve je prišlo šele po štirikratnem glasovanju, v katerem je bil izvoljen za italijanskega državnega predsednika bivši italijanski finančni minister Luigi Einaudi.

Po naši zemlji

„Enakopravnost“ kor. Slovencev pred avstr. sodišči na Koroškem

Avstrijski zunanji minister Gruber je v Londonu pripovedoval zastopnikom zunanjih ministrov o »pravicih in enakopravnosti« koroških Slovencev. Dejal je, da so v Avstriji vsi državljani enakopravni, ne glede na njihov jezik, vero in narodnost.

V dokaz, kako lažnjive so Gruberjeve izjave, bomo navedli samo nekaj primerov iz zadnje dobe, kako avstrijske policijske in sodnijske oblasti »pravno« postopajo s koroškimi Slovenci v velikovškem okraju. Razmere v tem okraju so še posebno značilne, ker jasno kažejo, kako so avstrijska policija, sodišča in uprava najožje povezane z novimi nacističnimi organizacijami, ki imajo v tem okraju svoj center. Gotovo ni slučaj, da se še danes nahaja ravno v tem izrazito slovenskem okraju vojni zločinec SA-Standardenführer Hans Steinacher nemoten in neoviran, medtem ko vsakega slovenskega funkcionarja, ki se v tem okraju samo za nekaj ur pojavi, takoj zasleduje avstrijska žandarmerija in britanska FSS. Tudi ni naključje, da ravno v Železni Kapli velikovški okrajni glavarji osebno »nadzorujejo« vse večje prireditve slovenskih organizacij in da ob teh prilikah vedno spet »goli slučaj« podžge od vseh strani privlečene nacistične tolpe za napade na slovenske prireditve in udeležence teh prireditev.

Gospod Gruber bo verjetno navajal te slučaje v bodoče kot dokaze, kako »se avstrijske oblasti skrbno prizadevajo osebno za red in mir«. Vendar so pretepi sami na sebi proti njegovi trditvi o »mirnem sožitju obeh koroških ljudstev« .

Kaj bo šele svet, ki je poslušal gospoda Gruberja in njegovo razlago »pravice in enakopravnosti« koroških Slovencev, rekel na naslednje ugotovitve: Ti napadi nacističnih »Wurfbomander« na slovenske prireditve so postali tako izjavni, da so pred nedavnim udrli v Dobrli vasi celo v našo lastno hišo in tam napadli gledalce »Miklove Zalec! Avstrijska oblast gospoda Gruberja pa je tolmačila »enakopravnost in pravice« koroških Slovencev takole: Avstrijski žandarji so najprej mirno gledali, kako so nahujskani nacistični pobalini vdrli v slovensko dvorano, nato pa so hoteli prepovedati našo prireditev »zaradi ogrožanja miru« ! Ko pa so naši fantje pognali nacistične izzivače, jih je Gruberjeva policijska »pravica« klicala na odgovornost in jih obtožila pri sodišču!

A to ni edini slučaj te vrste. Revkar Polde in Krasnik Kristo sta bila pred meseci napadena in pobita, sedaj sta bila pred sodiščem kot obtožena. Tov. Zankl iz Male vasi in tov. Butej iz Večne vasi sta obtožena, ker sta se branila ob priliki napada na prireditev »Miklove

Zalec«. Tov. Pečnik Jurij iz Podjune je bil napaden v svoji lastni hiši. Pobili so mu vsa okna, njega so pretepli, da je moral v bolnico, njegova otroka težko ranili s kamenjem. Gruberjevi velikovski »sodniki« pa ga kličejo pred sodišče kot obtožena! Napadena Tomaž Germačnik in Rudolf Rutar iz Lovank sta bila istotako v posmeh občečloveški in v slavo Gruberjevi pravici kot žrtvi napada stavljeni kot krivca pred sodnika. To

pa je le nekaj primerov »enakopravnosti in pravice« koroških Slovencev, kot jih pojmuje gospod Gruber.

Za nas koroške Slovence in za vsakega poštenjaka, ki je kdaj malo bliže pogledal med nas, pa jih je zadosti. Ob njih najbolj živo občutimo vse velikanske pridobitve, ki so jih v »najčistejši kulturi« gojili s pomočjo istih sodnij in policistov na naši zemlji Gruberjevi bratje in predhodniki — nacisti. Njih usoda pa nam je porok, da bo slej ali prej propadel vsak, ki še nadalje skuša utrjevati njihovo pojmovanje »pravice in enakopravnosti« .

RAZPIS

Slovenska prosvetna zveza bo priredila tudi v poletnih mesecih letošnjega leta pod vodstvom č. šolskih sester v Narodni šoli v Št. Rupertu pri Velikovecu

poletni gospodinjinski tečaj in sicer od 15. junija do novembra 1948.

Slovenske mladinke, ki želijo obiskovati ta tečaj, naj pošljejo pismene prošnje na Slovensko prosvetno zvezo v Celovec.

Prošnje naj vsebujejo ime, rojstne podatke in bivališče prosilke, nadalje ime, starost in gospo-

darsko stanje staršev. Hkrati je treba prošnji priložiti kratek lastnoročno napisan življenjepis z navedbo predizobrazbe prosilke.

Ker je tudi za ta tečaj na razpolago le omejeno število mest, se naj mladinke, ki še niso dopolnile 17. leto, ne prijavljajo. Ob tej priložnosti že danes opozarjamo na zimski tečaj, ki se bo začel v novembru.

Prošnje je treba poslati najkasneje do 1. junija 1948 na Slovensko prosvetno zvezo v Celovec, Salmstrasse 6.

Slovenska prosvetna zveza.

Za kor. Slovence ni potnih dovoljenj

Kmečka zveza za Slovensko Koroško je nameravala odposlati 6 člansko zastopstvo na mednarodni velesojem v Zagreb, ki je od 8. do 17. t. m.

Imenovani zastopniki, tov. dr. Luka Sienčnik, inž. Marko Polcer, Florijan Lapuš, Jože Vrečko, Blaž in Pavla Singer so kot zastopniki Kmečke zveze za Slovensko Koroško že v začetku aprila pri okrajnih glavarstvih Velikovec in Celovec zaprosili za izstavitev potnih dovoljenj. Do danes je dobil izstavljeno potno dovoljenje edino le tov. inž. Marko Polcer. Dr. Sienčniku je okrajno glavarstvo Velikovec odbilo prošnjo. Vsem ostalim zastopnikom pa zavlačuje okrajno glavarstvo Celovec izstavitev potnih dovoljenj in se sklicuje na to, da še ni sprejelo od Varnostne direkcije za Koroško pooblastitev za izstavitev. Varnostna direkcija pa se izogiba s tem, da še nima poizvedb o posameznih osebah, ki so zaprosile za potna dovoljenja.

K temu bi še pripomnili, da vse zgoraj navedene osebe stalno bivajo v okraju Celovec in so tako za poizvedbo ter

oblasti vsak čas dosegljive in povsod poznane. Vsi tovariši so vidni strokovnjaki in gospodarji, funkcionarji Kmečke zveze za Slovensko Koroško. S tem, da bi obiskali mednarodni velesojem v Zagrebu, so si hoteli pridobiti novih izkušenj ter si ogledati nove načine gospodarskega življenja in ustvarjanja v sosedni državi Jugoslaviji. Ker pa so vsi dotični zavedni Slovenci in antifasisti, se avstrijskim oblastem ne zdi vredno, da ugodiijo njihovim prošnji in jim izstavijo potna dovoljenja. Značilna za to je tudi izjava uradnika Varnostne direkcije, dr. Hoppa, ki je izjavil ob intervenciji Kmečke zveze dne 11. 5. 1948, da za izstavitev potnih dovoljenj za omenjene osebe ni izglelov. To nam jasno dokazuje, da Varnostna direkcija ne zavlačuje izstavitev potnih dovoljenj samo zaradi pomanjkanja podatkov, temveč čisto načrtno odreja koroškim Slovincem pravice in enakopravnost, o katerih na drugi strani avstrijski državniki tako radi govorijo in skušajo z lažnjivimi trditvami premotiti svetovno javnost.

po zmagi nad nemškim nacizmom koroške oblasti niso ustvarile potrebnih učnih knjig. V glavnem je ostalo pri napovedi o »knjiga v tisku« podobno kot je tiska knjiga, objeljena od avstrijskih oblasti na podlagi pritožbe koroških Slovencev na ženevsko Društvo narodov in evropski manjšinski kongres že od leta 1924 oz. 1932!

Ko pa so koroški učitelji segli po samopomoči in ie s privoljenjem zasedbenih oblasti uspelo natisniti vsaj učne zvezke za prve začetke slovenskega pouka, je koroški deželni svet njihovo uporabo z vsemi sredstvi sabotiral, nadaljje izdaje onemogočil ter avtorja — učitelja Fr. Legata prisilno upokojil. Učitelji, ki so sodelovali v uradniškem odboru, so bili odpuščeni kot Metod Jančko iz Kotmare vasi, ali pa izročeni šikanam in aretaciji kot šolski upravitelj Fran Aichholzer iz Loč ob Baškem jezeru in Mirko Srienec iz Velikovec.

S tem zaključujemo odlomek iz spomence, ki jo je preteklega meseca poslal Pokrajinski odbor Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško, Medzavezniškemu svetu za Avstrijo na Dunaju.

(Konec)

Najlepši dokaz za to nam je tudi dejstvo, da je dobil, kakor poroča dunajski časopis, znani vodja »Heimwehra« in Hitlerjev kolaboracionist Starhemberg, ki se nahaja nekje v Argentini, pred kratkim avstrijski potni list.

Tako torej pojmujejo avstrijske oblasti enakopravnost in pravice koroških Slovencev. Kar za slovenskega antifasista ni dosegljivo, z lahkoto dobi vsem, posebno avstrijskemu delavstvu znani vodja še bolj znanega »Heimwehra«. Naš odgovor na takšno ravnanje bo še ostrejša in odločnejša borba za naše pravice, popolno enakopravnost in pravo svobodo.

KAPLA — PODLJUBELJ

V okviru partizanskega tedna smo tudi mi v nedeljo, dne 9. maja 1948 na slovesen način obhajali spominski dan naših padlih borcev, partizanov, ki počivajo na pokopališču v Podljubelju. Zbrali smo se v lepem števihu iz Kaple ob Dravi, Podljubelja in drugih vasi, da se na ta dan posebno spominjamo težke narodnoosvobodilne borbe, v kateri je naš narod doprinesel ogromne žrtve.

Na proslavi je govoril tov. Olipic, ki je med drugim dejal: »Proslavljamo partizanski teden, v katerem se še prav posebno spominjamo naših najboljših sinov, ki so doprinesli največje žrtve za osvoboditev svojega naroda, položili so svoja mlada življenja domovini na oltar. Padli so v neenaki borbi proti fašizmu, ubijali so jih SS-ovski krvniki samo zaradi tega, ker so bili zavedni Slovenci in so se borili proti zatiranju in nasilju. Kljub temu, da smo doprinesli v narodnoosvobodilni borbi ogromne žrtve za osvoboditev, naš slovenski narod na Koroškem še danes ne uživa svobode. Se danes nas zapostavljajo, nam grozijo in nam odrekajo najosnovnejše demokratične pravice. Zaradi tega pa odločno nadaljujemo našo pravično borbo in se danes kot borci spominjamo naših padlih tovarišev ter jim obljublamo, da bomo vstrajno hodili po poti, katero so nam kazali oni. Spominjamo se jih v neizmerni ljubezni, katero so oni nam pokazali v svoji borbi, v ljubezni do svojega naroda. Obljublamo jim pa, da se bomo odločno in brezkompromisno borili tako dolgo, dokler ne dosežemo naš veliki cilj, pravo svobodo v svobodni domovini.«

Z dveminutnim molkom smo počastili spomin padlim junakom, nato pa smo položili vence na grobove in tako dali izraza naši hvaležnosti do padlih tovarišev.

Slov. prosvetna zveza naznanja:

V nedeljo, dne 16. maja 1948 ob 14.30 uri priredi SPD »Drava« iz Žvabeka pri Hafnerju v Zgornji vasi igro »Scapinove zvijače« .

SPD »Bilka« iz Bilčova priredi na binkoštni ponedeljek, dne 17. maja 1948 ob 14.30 uri pri Knabrlnu v Veljni vasi igro »Naša kri« . — Sodelujejo pevci. Po prireditvi veselica!

V ponedeljek, dne 17. maja 1948 ob 15. uri priredi SPD »Kajuh« pri Hrenu v Št. Petru na Vašnjah igro »Davek na samce« .

VABILO

na letni občni zbor SPD »Vinko Poljanec«, ki bo na binkoštni ponedeljek, dne 17. maja 1948 ob pol 9. uri v župnišču v Škocijanu.

SPD Škocijan

OBJAVA

Na binkoštni ponedeljek 17. maja 1948 ob 1/2 12. uri dopoldne bo pri Kolerju v Železni Kapli javno zborovanje Kmečke zveze za Slovensko Koroško.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško

JUGOZA naznanja:

Kmetje — delavci!

Vse potrebno za gospodarstvo, kakor stroje, orodje, nadomestne dele, živinsko in industrijsko sol, domače izdelke itd. dobite pri poslovalnicah JUGOZE.

Poslovalnica JUGOZE Pliberk (pri Brezniku) posluje vsaki torek, petek, soboto celodnevno in v nedeljah dopoldan. Kot poslovođa je nastavljen Mako Travn, pri katerem lahko naročite najrazličnejše stroje in motorje.

SPD »Drava« v Glinjah vabi na

NOVO MIKLOVO ZALO,

ki bo na binkoštni ponedeljek, dne 17. maja 1948 ob 15.00 uri pri Cingetu na Trati.

Kako so PONEMČEVALI

Značilno je, da so celo ta pouk izvajali popolnoma nesposobni učitelji, ki so bili brez izjeme najhujši sovražniki Slovencev. Ni slučaj, da sta oba profesorja slovenščine na celovškem učiteljskem in gimnaziji dr. Franz Koschier ter dr. Hans Widder, bila ilegalna nacistična že v avstrijski republiki in da spadata med najbolj znane vojne zločince na Koroškem. V času nacistične strahovlade sta na odločilnih mestih vodila izseljevanja koroških Slovencev in uničevala slovenske kulturne ustanove in bogastva v Sloveniji. Dr. Franz Koschier je bil za časa nacizma »nemški svetovalec za kulturo« na Gorenjskem in v Ljubljani in med vodilnimi vodji Kaibitschevega Heimat-

bunda; dr. Hans Widder pa odločilni član gestapovskega Sicherheitsdiensta na Koroškem in v Kranju.

O ljudskošolskih učiteljih je znano da so tvorili glavni kader nemškega nacističnega aparata pri izseljevanju in uničevanju slovenskih kulturnih zakladov in ustanov na Koroškem ter v okupiranih ozemljih Slovenije. O njih delu, ciljih in uspehih je izšla posebna knjiga, ki med drugim navaja, da je tisoč koroških učiteljev leta 1942 celo v počitnicah prostovoljno vršilo nasilno ponemčevanje na Gorenjskem.

Jasno je, da takšno učiteljsvo ni rabilo za »pouk« slovenščine potrebnih knjig. Tako vso dobo avstrijske republike ni bila izdana razen katoliškega katekizma in začetnice z 2/3 nemškega berila niti ena sama učna knjiga. Nacizem pa je uničil ravno s podporo in na pobudo šovinističnega učiteljsva tudi še zadnjo zasebno slovensko literaturo.

Kljub protestom in pritožbam tudi

PLAČAJTE VEDNO
NAROČNINO!

O kopitnih BOLEZNI KONJ

V naslednjem bomo obravnavali vrsto kopitnih bolezni pri konjih, katerih spoznavanje in zdravljenje je opisal veterinar Filip Kulterer. Ker je vrednost

konja v veliki meri odvisna od zdravega kopita, hočemo naše konjerejce in gospodarje seznaniti z znaki teh bolezni in možnostmi zdravljenja.

Katero kopito je bolno?

Dognano je, da pretežna večina konj šepa vsled bolezni v kopitu. Zato je temeljita preiskava kopita silno važna in se ne sme opustiti pri nobenemu šepastemu konju, čeprav se na prvi pogled vidijo kakšne druge poškodbe. Za vsako preiskavo je treba konja presoditi v koraku, da se zanesljivo ugotovi, na katero nogo šepa. To je podlaga preiskave. Šepanje obstoji v tem, da konj z bolno nogo, ki jo bolj rahlo postavlja na tla, napravi krajši korak, kakor z zdravo ter se tudi manj časa nanjo opira. Najprej je treba dognati, na katero nogo konj »pada«, to je na katero se silneje opira. Konj šepa na nogo, ki je oni nasprotni, na katero pada. Pri ugotavljanju, na katero izmed sprednjih nog konj »pada«, nam je tudi v pomoč gibanje z glavo. Kadar konj stopi na nogo, na katero šepa, dvigne glavo, kadar pa stopi na nogo, na katero »pada«, to je na zdravo, pa skloni glavo — jo pripogne. Pri šepanju na zadnjih nogah je to ravno narobe. Če poslušamo udarec nog, opazimo, da so udarci z zdravo nogo krepkejši nego z bolno. Iz tega, da dosežemo, na katero nogo in kako konj šepa, pa se ne more sklepati o vrsti in sedežu bolezni.

Po predvajanju pregledamo konja v

mirni stoji. Pri tej priliki ugotovimo najprej način stoji in morebitne nepravilnosti v obliki kopita in kakovosti roga, rane, brazgotine itd. Nato preverimo dvignjeno kopito na podplatu, s posebnim ozirom na strelo, petni oddelek in način podkovanja. Strelo, stranski strelni jamici in podplat v bližini strele se mora vedno dobro osnažiti, ker se ravno na teh mestih zaderejo v kopita žebli in podobni ostri predmeti. Z otipavanjem kopita na ta način, da se ga objame z dlanmi obeh rok, se prepričamo, če je kopito povsod enakomerno toplo oziroma hladno. Prezreti se pa ne sme, da je kopito v petnem delu, kjer je rožena plast tanjša, vedno nekoliko topleje kot drugod. Slednjič pretipujemo kopito še s preiskovalnimi kleščami, zakar pa je potrebna že večja izvežbanost. Končno snamemo še podkev in pregledamo vsak žebelj zase, ga pretipujemo, če ni topel ali celo moker in presodimo obliko in lego polkve, še točneje pregledamo podplat, belo črto in luknje, v katerih so tičali žebli. Slednjič še natančno pregledamo svitek (krono) in pete, če ni morda opaziti ran, oteklin, gnojnege iztoka, odrtin itd.

Označiti hočemo najznačilnejše bolezni konj.

Splošno kopitno vnetje

To je razširjeno vnetje kopitne usnjice (žilnatih delov), zlasti srednje in stranske žilnate stene. Med Korošci je za to bolezen splošno razširjena označka »rah«, najbrže iz nemškega »Rehe« (Hufrehe). Tej bolezni so podvrženi težki konji s širokimi in podložnimi kopiti, pa tudi konjem z grudastimi kopiti (Rehhuf), ki so to bolezen že prestali, se rada ponovi. Napačno porezovanje kopita, slabljenje podplati in strele ter napačno podkovanje, zlasti ozke podkve, ki ne dajo nosilnemu rogu in zunanemu obrobku podplata zadosti opore, nadalje podkve z visokimi oprimnicami (grifi) in neprimerno visokimi obzobci (štolni) pospešujejo nastanek bolezni. Kot vzroke te bolezni navajamo:

1. Preutrudljivo in naporno delo, zlasti

sti po slabih potih in dolgotrajno obremenjevanje vseh ali posamezne noge (n. pr. prevažanje po železnici in parnikih ali če konj vsled bolezni posamezne noge preveč obremenjuje);

2. splošno kopitno vnetje se pojavi pogosto v zvezi z influenco konj;

3. krmljenje s težko prebavno krmo, zlasti s svežim ječmenom, ržjo, svežo in novo suho deteljo;

4. to bolezen je opaziti tudi kot posledico prehlajenja in v zvezi s porodom ali zavrženjem, zlasti, če se kobila pri tem predolgo ne otrebi.

Opisovanje vseh sprememb, ki se vrše v kopitu in katerih posledica je končno nastanek takozvanega grudastega kopita (Rehhuf), bi bilo težje razum-

ljivo. Prvi, očividni in značilen pojav je naenkrat nastalo hudo šepanje, takozvana »zvezana hoja«. Tudi notranja temperatura je povišana. Značilno je postavljanje nog in hoja. Konj postavlja bolne sprednje noge pred se, če so obolele zadnje, pa vse štiri podse, obenem drži glavo povešeno. Konj hodi s kratkimi, hitrimi koraki in stopa na pete. Sled hudih bolečin prestopa žival z eno nogo na drugo, dihanje je otežkočeno. Včasih se vsled utrujenosti in bolečin vleče in obleži. Apetita do jedi žival navadno ne zgrubi, muči jo pa silna žeja; kopito je vroče in silno boleče. Potek bolezni je različen. Povprečno traja bolezen 6 do 9 dni. Če se pa zavleče na 3 do 4 tedne, nastanejo težke spremembe v obliki kopita. Sem pa tja pogine žival na zastranjenju krvi. Zgoditi se tudi, da odpade

ki jih ločimo v podplatne, petne in stene, so krvavitve in vnetja žilnatih delov, povzročene po pritisku na žilnate dele. Najpogostejše se pojavljajo otiske v sprednjih nogah, raje na notranji kot na zunanji polovici. Otiske so vedno združene z izlivom krvi. Če je množina krvi le neznatna, jo mehka rožena plast vsrka vase, kri se sesede. Pri poznejšem porezovanju najdemo rdeče ali rumenkaste lise v podplatnem rogu. Te vrste otiske imenujemo suhe otiske, ki so navadno brez posebnega pomena. Popolnoma zadostuje, če konja pravilno podkujemo in skrbimo za omehčanje kopita z ovitki. Če pa je bil razliv krvi vsled hujšega pritiska ali pretrganja znatnejši ter se mu je pridružilo vnetje, tedaj se kri navadno razgnoji in povzroči vedno znatnejše šepanje. Take otiske imenujemo gnojne otiske. Gnojenje se navadno ne omeji samo na poškodovani del, temveč se razširi, si poišče pogosto iztoka nad svitkom (krono). Včasih se pa razširi gnojenje tudi po podplatih, da celo po gobasti peti, in preide končno tudi na kopitni hrustanec, to je prožni podaljšek kopitne kosti. K otiskom nagibajo predvsem spačena kopita (ploščnata, polna, stisnjena in napol stisnjena) in konji z napačno stoji. Nastanek otiska pospešuje ali povzroča napačno porezovanje in podkovanje, prekratke in prezoke pa tudi preširoke podkve, ki so predolgo ležale in tako postale neprikladne. Bolj poredko otiskajo podplat kamenčki in drugi trdi

rog. Zdravljenje splošnega kopitnega vnetja naj se prepusti živinozdravniku. Kot prvo pomoč priporočamo naslednje ukrepe:

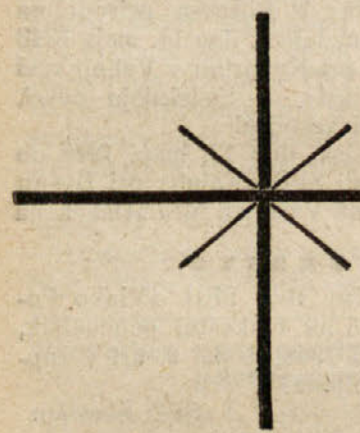
Konja je treba zbositi (mu iztrgati podkve), predolgo prstno steno poščipati in vneto kopito hladiti z mrzlimi obkladki ilovice in oceta (essigsaurer Tonerde), pozimi z ledom in snegom. Obkladke pa moramo menjati in sicer takoj ko se ogrejejo. V začetku je umestno tudi izdatno puščanje krvi (4 do 6 litrov). Kot stelja je posebno priporočljivo debelo nasuto žaganje in česlo (Torf). Preobilna in težko prebavna krma ovira zdravljenje. Da se prepreči vsedanje kopitne kosti, priporočamo debele podlage iz prediva, s katerimi podložimo pete, tako da se konj na srednji del kopita sploh ne opira. Lahka dristila (glavberjeva ali grenka sol po 1/4 kg) so na mestu. Slabo ozdravljeno kopitno vnetje ima za posledico nastanek grudastega kopita. Takšen konj ni nikdar več polnovreden, vendar ga lahko s primernim podkovanjem usposobimo za lahka dela.

Otiske

predmeti, ki se zajedo med podkev in podplat. Nemški izraz »Steingallen« zajema potemtakem le manjši del otisk, čeprav se uporablja za vse vrste otisk. Otiske je lahko spoznati, če kopita natančno preiščemo s preiskovalnimi kleščami. Konj umika nogo pod pritiskom in potrkanjem na bolna mesta. Pri gnojnih otiskih moramo rog na dotičnem mestu izrezati, ne da bi ranili žilnate dele. Na ta način napravimo gnojju odtok in preprečimo širjenje gnojenja. Nastalo rano je treba temeljito razkužiti in tako obvezati, da nanjo položeni svalčki prediva tiščijo žilnate dele nazaj. Pod zmernim pritiskom se žilnat deli tudi mnogo hitreje prerastejo s trdno roženo plastjo. Zastarele otiske, zlasti na petni steni zelo pačenih in stisnjenih kopit in na kopitih okosteneli hrustanci se na ta način ne dajo odpraviti. V takih primerih skušajmo olajšati bolečino in zmanjšati pritisk na ta način, da podkev skrbno umerimo, tako da ne tišči na obolela mesta in poleg tega napravimo takozvani Collinov izrez.

(Se nadaljuje.)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikoven. Glavni urednik: Dr. Franc Zwitter; odgovorni urednik: Franc Ogris, oba Celovec, Salmstraße 6, uprava: Celovec, Völkermarkter Straße 21. Dopolni so naj pošiljajo na naslov: Celovec (Klagenfurt), Postamt 1., Postschloßbach 273. Tiska: »Kärntner Volksverlag G. m. b. H.«, Klagenfurt, 10.-Oktober-Straße 7.

FRANCE BEVK
KAPLAN
MARTIN
ČEDERMAC

Ko je stopil v zakristijo, da si obleče plašč in nadaljuje mašo, ga je nenadoma obšla slabost. Sedel je in si z roko podprl glavo. V polzavesti, ko mu je zamolklo šumelo v glavi in so se mu temni kolobarji vrteli pred očmi, je prosil Boga, naj mu da moči, da bo mogel domaševati. Drobne, mrzle kapljice potu so mu stopale na čelo. Imel je občutek, da se med podmolklim šumenjem ruši svet.

Voda, s katero so mu zmočili tilnik in senca, ga je poživila. Polagoma se je zavedel in se šibko nasmehnil možem, ki so stali okoli njega. Počasi se je dvignil in pomignil cerkovniku.

»Ali boste mogli?«

»Zakaj ne? Seveda bom mogel.«

V resnici pa se je bal, da ne bo mogel. Ali bodo tudi njega odnesli izpred oltarja kot njegovega prednika? Da bi le odmaševal, potem naj se zgodi po božji volji.

Ves blede, tresoč se je stopil pred oltar. Med mašo ga je še dvakrat obšla slabost, da je moral za minuto počivati.

Ko je vzel kelih in hotel oditi, se je še enkrat ozrl po ljudeh. Nastala je minuta mučnega molka.

»Molite zame!« so mu zatrepetale posinele ustnice. »Bog z vami!«

Samo to, a ganljivo, pretresljivo; ženskam je šlo na jok. Potem se ljudje niso takoj razkropili po vasi, stali so pred cerkvijo in gledali za njim, ki je z omahujočimi koraki odhajal proti kaplaniji. Katini ni pustil, da bi ga podpirala. Nič! Saj je že čisto dober.

Čedermac je napol sedel, a napol ležal v naslanjaču in gledal v okno. Počival je. Jedi se skoraj ni dotaknil, tobacnica mu je ostala v žepu. Katina mu je prinesla skodelico kave, ki jo je užival v kratkih požirkih. Pred njim je stala in ga prosila, naj leže v posteljo; imela je preplašene oči. Ne, ne bo legel, zdaj še ne. Kaj pa si je izmislila! Saj mu ni nič, le odpočiti se mora. Tudi oni dan ga je bilo zgrabilo, a je bil takoj na nogah. Saj

se spominja. Pridiga ga je izčrpala, to bo minilo.

»Bilo je tako nenavadno,« je rekla Katina z žarečim pogledom.

Še nikoli ga ni gledala s takim nemim občudovanjem.

»Kaj stojiš in le gledaš!« se je vznemoljil. »Pojdi po opravkih. Ne meni se zame!«

Katina je odšla; to pot bratu ni zamerila malce trde besede. Morda pa z njim res ni tako hudo. Čedermac je ostal sam.

Za trenutek je poslušnil za Katino, v ropotanje posode v kuhinji, nato se je zazrl v okno, v zadahle šipe. Izba ni bila zakurjena, med stenami je bilo hladno, da si je moral čez talar ogrniti še suknjo. Zunaj pa je bilo mrzlo. Veter je bil opoldne docela ponehal, nebo se je sklonilo še globlje. Kazno je bilo, da se oblaki opirajo prav na krošnje dreves. Potem so začele naletavati omraznice, ko še listje ni popolnoma odletelo, le na vrhuncih gora so bili gozdovi že goli. Čedermac je skozi prosojne šipe strmel v igranje drobnih kosmičev, ki so letali vse križem in se vrtinčili kot bele mušice. Zdela se je, da zaradi lahkote ne morejo najti tal, ampak prihajajo in se zopet spovračajo pod oblake. In vendar so legali na veje, na listje, na kameenje in že so izginjali kot dih, za njimi so ostajale le drobne, komaj vidne kapljice. Skozi omraznice je bilo videti sosednja pobočja, kakor da so zastrta s tančico.

V zraku, še v sobi je viselo zimsko občutje. Čedermac se je stresnil, četudi je čutil vročino po telesu in ga je žgalo v očeh. Bil je ohlapen kot obrisnica, brez

moči, ob srcu je čutil stiskajočo bolečino. Katina je imela prav, leči bi moral. Saj je tudi sam pomislil na to. Čutil je, da to ni le trenutna slabost, ampak da se ga loteva resna bolezen. Da bo kmalu na nogah kot oni dan, je rekel sestri, a tega še sam ni verjel. Da, prepričan je bil prav o nasprotnem. Še eno razburjenje, pa ga bo zlomilo. Tako si je že prej napovedal. Ne bo tako kmalu vstal, ako leže, s tem je v tem trenutku tako trdno računal kot z jutrišnjim dnem. Ali pa ga zadenejo posledice zaradi njegove današnje pridige. Tudi to se mu je zdelo neizogibno, saj ni prezrl Žefa Klinjona, ki je stal ob krstnem kamnu. Zdaj se bo lahko maščeval, zdaj mu ne more uteči, zdaj ga nič več ne more rešiti razen bolezni. Morda ga izvlečejo celo iz postelje.

Ni ga več razburjalo ne prvo ne drugo. Bil je miren, bolj miren kot prejšnji dan ko se je vračal od Severja. In se ni kesal. Če bi mu bilo še enkrat stopiti na prižnico, bi storil isto. Niti za trenutek bi se ne obotovaljal. Ne le zaradi tega, da bi ga verniki ne zalotili na laži. To navsezadnje ni bilo glavno. Ni delal proti sebi, proti svoji vesti, to ga je navdajalo z zmagošlavjem, ga delalo srečnega. Tiho se je nasmihal v okno. Kaj se mu sploh more zgoditi, da bi ga še zadelo, ko pričakuje vsega? Vsega! Kaj?

Stresla ga je mrzlota, trepetal je in se tesneje zavijal v suknjo. Bolela ga je glava; imel je občutek, kakor da mu nekaj potiska oči v lobanjo. Dvignil bi se in odšel po izbi samo zato, da bi videl, če še more hoditi. Čemu? Obsedel je.

(Dalje)